

Nr 137.

Av herr **Lundberg**, angående inrättande av en extra ordinarie arkivbiträdesbefattning vid Svenska ortnamnsarkivet.

I statsverkspropositionen (åttonde huvudtiteln punkt 45) hemställer Kungl. Maj:t att vid Svenska ortnamnsarkivet inrättas en extra ordinarie kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 i stället för den av kommissionen begärda arkivbiträdesbefattningen i lönegraden Eo 7.

Hela den mera fast anställda personalen vid Svenska ortnamnsarkivet uppgår till tre personer, nämligen en arkivarie och två amanuenser. Varken vaktmästar-, arkiv- eller kontorsbiträdesbefattning finnes vid arkivet. Att kommissionen ej begärde någon arkivbiträdesbefattning vid omorganisationen 1939 var beroende på att den ville vinna säkrare erfarenhet om behovet av dylika tjänster. Kommissionen räknade med mera tillfälligt anställd personal under något år. Förutsättningen var emellertid, att särskilt anslag till avlönande av sådan arbetskraft kunde erhållas. Redan 1939 års anslag på 5 000 kronor var mindre än kommissionen beräknat, och innevarande budgetårs anslag på 2 000 kronor är absolut otillräckligt. Följden har blivit, att mera vetenskapligt kvalificerad arbetskraft måst tagas i anspråk även för arbete, som lämpligare kunnat utföras av billigare arbetskraft. Detta har icke undgått att menligt inverka på den fast anställda personalens mera närliggande uppgifter.

Under de två sista åren ha svårigheterna beträffande personalbristen ytterligare skärpts, och kommissionen har fått allt mindre möjligheter att ens hjälpligt kunna uppehålla arkivverksamheten. För ett effektivt bedrivande av arbetet vid den växande institutionen skulle, enligt uppgift, egentligen erfordras både en arkivbiträdestjänst och en kontorsbiträdestjänst. En jämförelse med sådana institutioner som landsmålsarkiven i Uppsala och Lund visar, hur uppenbart missgynnat Svenska ortnamnsarkivet är i fråga om arbetskraft. Vid omorganisationen 1939 erhöll landsmålsarkivet i Uppsala en arkivbiträdestjänst i Eo 8, en i Eo 7 och två kontorsbiträdestjänster i Ex 4 samt dessutom 3 000 kronor åt tillfälligt anställda arbetsbiträden. Landsmålsarkivet i Lund fick ett arkivbiträde i Eo 7. Det kan knappast vara rimligt, framhåller ortnamnskommissionen i 1944 års ansökan, att ortnamnsarkivet till skillnad från dessa två likartade institutioner är praktiskt taget utan resurser i detta avseende.

Arkivtjänstemännens arbetsbörda har ökats undan för undan sedan arkivets tillkomst. De administrativa göromålen, yttranden i namnregleringsfrågor o. dyl., visa ingen tendens till minskning. Följden har blivit, att på grund av brist på arbetskrafter många av ortnamnskommissionens viktigaste uppgifter måst skjutas åt sidan. Trots att Svenska ortnamnsarkivet har behov av såväl en arkivbiträdes-

tjänst i lönegraden Eo 7 som en kontorsbiträdestjänst i lönegraden Eo 4, har kommissionen med hänsyn till rådande krisläge inskränkt sig till att för budgetåret 1945/46 begära, att den mest oundgängliga tjänsten, nämligen en arkivbiträdestjänst i lönegraden Eo 7, måtte inrättas.

Universitetskanslern biträder förslaget och anför följande:

”Såsom framgår av mina petitaskrivelser 1942 och 1943 angående anslag till ortnamns- m. fl. undersökningar, anser jag att arbetet vid ortnamnsarkivet nått sådan omfattning, att anställandet av ett permanent arkivbiträde är fullt motiverat. Under förhandenvarande finansiella situation har jag tidigare inskränkt mig till att anhålla om en ökning av de till arvode åt tillfälligt anställda biträden avsedda medlen 2 000 till 3 500 kronor. En dylik anslagshöjning har dock ej beviljats. Då behovet av ett fast anställt biträde är mycket starkt och ortnamnsarkivet med avseende på biträdeshjälp obestriddigen befinner sig i en sämre ställning än landsmålsarkiven anser jag mig nu böra förorda kommissionens begäran. Anslagsökningen skulle utgöra 2 976 kronor. Även efter anställandet av ett extra ordinarie arkivbiträde föreligger behov av tillfällig biträdeshjälp. Anslaget å 2 000 kronor till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden är därför fortfarande behövligt”.

Departementschefen anför härtill följande: ”I likhet med kanslern finner jag stadigvarande behov föreligga av en arkivbiträdesbefattning vid ortnamnsarkivet. Jag anser mig dock endast kunna tillstyrka, att en extra ordinarie kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 inrättas i stället för den begärda arkivbiträdesbefattningen i lönegraden Eo 7”.

Att kommissionen av de två tjänster, som kunde komma i fråga, begärde den i Eo 7, var resultatet av ett noggrant övervägande. För en relativt måttlig merutgift skulle kunna erhållas en arbetskraft, som vid sidan av de rena kontorsgöromålen, maskinskrivning, inordning av samlingar etc., även skulle vara användbar för bl. a. excerpering av äldre källor och utredigering av namnsamlingar. De speciella förhållandena vid ortnamnsarkivet göra, att man måste kräva betydligt högre kompetens av detta arkivbiträde, än vad som i vanliga fall kan anses erforderligt. Med de krav, som måste ställas på innehavaren av den nu begärda biträdesbefattningen, är arkivet icke betjänt av ett kontorsbiträde. Vederbörande måste som nämnts vara kompetent att biträda vid arkivets skiftande göromål och icke endast anlitas till maskinskrivning och därmed jämställt rutinarbete. Då de tre tjänstemännen, arkivarien och de båda amanuenserna, äro strängt upptagna av allt mera växande arbetsuppgifter såsom vetenskaplig bearbetning och publicering av ortnamnsmaterial, instruktion av upptecknare, granskning och omhändertagande av inkommande samlingar och framför allt rent administrativa göromål, namnutredningar och remisser från andra statliga verk, måste t. ex. den omfattande och krävande excerperingen av medeltida urkunder, avfattade både på latin och fornsvenska, i stor utsträckning kunna anförtros åt arkivbiträdet. Den med excerperingen sammanhängande ofta synnerligen intrikata identifieringen av de

gamla namnformerna med nutida ortnamn kräver utom stor erfarenhet även goda språkliga kunskaper bl. a. i latin. Mera kvalificerade arbetsuppgifter äro ock utredningar av texter med fonetisk beteckning, avskrivning av äldre handskrifter o. s. v. Sedan 14 år har ortnamnsarkivet haft ett biträde med deltidsanställning, som är fullt insatt i alla dessa göromål. Det är endast brist på medel, som gjort, att hon ej långt tidigare kunnat anställas i kommissionens tjänst. Hennes studentexamen på latinlinjen och långa erfarenhet vid ortnamnsarkivet har gjort henne till bl. a. en mycket skicklig excerptist såväl när det gäller latinska som fornsvenska källor. Det skulle för arkivet vara en stor vinst att kunna knyta henne till institutionen men en ännu större förlust att gå miste om henne, vilket allvarligt kan befaras, om ortnamnskommissionen ej kan erbjuda henne annat än deltidsanställning eller en tjänst, vars avlöning inte motsvarar hennes mångsidiga och solida utbildning. Vederbörande har sista tiden vid flera tillfällen från enskilda företag varit erbjuden i lönehänseende mycket fördelaktigare anställningar men har hittills stannat vid ortnamnsarkivet, dels på grund av intresse för det arbete, i vilket hon under sin 14 år långa tjänstgöring blivit fullt insatt och vilket hon nu till fullo behärskar, dels på grund av en väl berättigad förhoppning om e. o. anställning i skälig lönegrad.

Den besparing av statsmedel, som skulle vinnas genom inrättandet av en kon-torsbiträdesbefattning i Eo 4 i stället för den begärda arkivbiträdesbefattningen i Eo 7, kan ej på något sätt anses stå i rimlig proportion till de nackdelar, som äro förenade med arrangemanget. Besparingen (i grundavlöning och rörligt till-lägg) skulle i runt tal uppgå till 563 kronor pr år.

Med hänsyn till de omständigheter, som ovan anförts, hemställes,

att riksdagen måtte besluta bifalla ortnamnskommissionens av universitetskanslern förordade begäran om inrättandet av en extra ordinarie arkivbiträdesbefattning i lönegraden Eo 7 vid Svenska ortnamnsarkivet.

Stockholm den 20 januari 1945.

John Lundberg.